liian kapeasti, jo tämä kysyy ihmisen ymmärrystä ja vaatii muutosta ihmisessä. Sama koskee ajatusta kunkin eliön omasta hyvästä. Ihmisen lähin tehtävä on olla hyvä ihminen. Koska tämä on tehtävä, on kysyttävä, mitä on olla hyvä ihminen. Tämän kysymyksen kautta ihminen kysyy myös, millainen on hyvä suhde kaikkeen muuhun, mitä on.

Ihmisen ja eläimen eron unohtaminen on Leena Vilkan työn suurin puute. Tämän vuoksi inhimillinen kysymys ihmisestä jää sivuun ja esitys etenee etiikan erilaisten käsitteellisten laajennusmahdollisuuksien pohdintana.

Vesa Jaaksi

n&n

Ihminen itse

Jouni Issakainen, *Saaren kirja.* WSOY, Juva 1993. 135 s. 130 mk.

Turkulaisen biologin Jouni Issakaisen teos *Saaren kirja* on mielenkiintoinen yritys etsiä ihmistä itseään kaiken tieteellisen touhun ja hälyn keskellä. Tiede ja tieteellisen maailmankuvan perusoletukset asettuvat teoksessa hyvin luontevasti (mutta samalla rajaavasti) itseään etsivän ihmisen keskustelukumppaneiksi. Tässä etsinnässä tiede ja sen totuudet osoittautuvat perusteettomaksi uskoksi, ja niistä luopunut ihminen voi ihmisyytensä löytäneenä palata jälleen elämään.

Aution saaren metafora ei toimi Issakaiselle pelkästään perinteisenä yhteisön tavoista ja tottumuksista vapautumisena. Aluksi kuva toimii juuri tällä tavalla ajautumisena pois (tiede)yhteisön uskomuksista, joita saarelainen alkaa itsestään lähtien koetella. Lopulta saari paljastuu sinä itseytenä, mitä ihminen etsii. Itsensä löytäminen *ihmisenä* edellyttää perusteellista riisuuntumista niistä tieteisuskon rie-

kaleista, jotka saarelle ajautuvaan ihmiseen on tarttunut.

Issakaisen kuvauksessa puhdistautuminen lähtee ulkoisen luonnon havainnoinnista, jossa havainnointi kääntyy ihmiseen. Tämäkin alkaa ihmisen sisäisten liikuntojen havainnointina, mikä muuttuu ajattelun havainnoinniksi. Näin raja havaitsijan ja havaitun välillä hämärtyy ja lopulta katoaa. Viimeisenä askeleena vakautta vaativa ajatus havaitaan sisäiseksi liikkeeksi (mielenliikutus), jolloin kaikki vakauden ja pysyvyyden pyrkimykset voidaan unohtaa.

Antautumalla liikkeelle ja ajatukselle, jättäytymällä liikkeen liikkumiseen ja ajattelun ajattelemiseen mieli ja ruumis yhtyvät samaksi virraksi, ihminen yhtyy saareen. Ihminen on saari ja saari on ihminen.

"Hänen ei tarvinnut muistaa saarta, sillä saari muisti hänet. Hänen ei tarvinnut unohtaa saarta, sillä se unohtui jo ennen kuin hän muisti karkoittaa sen mielestään." (s. 135)

"(...) hän antoi järkensä pois ennenkuin sitä häneltä pyydettiin. (...) Hän luopui luonnon pysyvyydestä, että saattoi heittää jännitykseen jäykistyneiltä harteiltaan pysyvyyden ylläpidon. Hän luopui avaruudesta, että hänen jalkojensa ei tarvinnut ponnistella valmiina juoksenmaan sen äärestä toiseen." (s. 96)

Ajatuksellisesti teos on parhaimmillaan juuri tämän jättäytymisen kuvaamisessa. Muuten Issakaisen pelkistetyn asiallisesta kirjoitustavasta muodostuu karu käytävä, johon ei juuri halua eikä tarvitsekaan palata. Kerran sen käyneenä sen on nähnyt.

Vesa Jaaksi

n&n